

Kommunikativa rättigheter

förnyade skrivningar och uppdaterat bildstöd

Gunilla Thunberg, universitetssjukhusöverlogoped och docent
Dart specialistenhet för kommunikationsstöd och digital delaktighet

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
SAHLGRENKA UNIVERSITETSSJUKHUSET

I fokus denna lunch

- Rätten till kommunikation
- ASHAS och NJCs dokument

Rätten att kommunicera

- Vad är det som är nytt?
- Nytt bildstöd
- Vilka är rättigheterna - exempel i praktiken

The infographic is a grid of 16 small boxes surrounding a central larger box. The central box is titled "Rätten att kommunicera" and "Jag har rätt att:" (I have the right to:). It features an illustration of a diverse group of people, including a person in a wheelchair. The surrounding boxes contain text and icons representing different communication rights and needs:

- få samspela med andra** (Interact with others)
- uttrycka värderingar och känslor** (Express values and feelings)
- få använda mitt kommunikations-sätt hela tiden** (Use my communication method all the time)
- få veta vad som händer omkring mig** (Know what is going on around me)
- bli lyssnad på och få svar även om svaret är nej** (Be listened to and get an answer even if it's no)
- få möjlighet att välja** (Have the opportunity to choose)
- be om det jag vill ha** (Ask for what I want)
- säga vad jag tycker** (Say what I think)
- be om och få information** (Ask for and receive information)
- säga nej** (Say no)
- bli pratad med, inte om** (Be talked to, not about)
- ha fungerande kommunikations-hjälpmiddel** (Have working communication aids)
- vara en kommunikativ miljö** (Be a communicative environment)
- delta i samtal med meningsfullt innehåll** (Participate in conversations with meaningful content)
- få insatser för att stötta min kommunikation** (Get support for my communication)
- bli tilltalad på ett respektfullt sätt** (Be addressed in a respectful way)

Fritt översatt av Dart från National Joint Committee for the Communicative Needs of Persons with Severe Disabilities (2022): http://www.asha.org/NJC/bill_of_rights.htm För information om bildlicenser: www.vgregion.se/ov/dart/licenser

Kommunikativa rättigheter – FNs konvention

- De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. De slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter.
- Artikel 19:
 - Envar har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet.
- Denna rätt innefattar frihet för envar att utan ingripanden hysa åsikter och frihet att söka, mottaga och sprida upplysningar och tankar genom varje slags uttrycksmedel och utan hänsyn till gränser.

Barnkonventionen

Alfred använder Talking Mats för att berätta för mamma Gunilla om hur han trivs hos sin kontaktfamilj

12.

- Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
- För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.

13.

- Barnet ska ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.

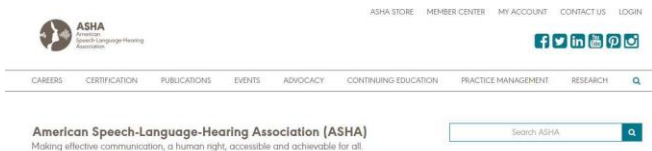
”Funktionsrättkonventionen”

KONVENTION OM RÄTTIGHETER FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

- Konventionsstaterna ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan utöva yttrandefriheten och åsiktsfriheten...
- ... godta och underlätta användning i offentliga sammanhang av teckenspråk, punktskrift, alternativ och kompletterande kommunikation och alla andra tillgängliga medel, former och format för kommunikation som personer med funktionsnedsättning själva valt.
- ... uppmana leverantörer av tjänster till allmänheten, däribland genom Internet, att erbjuda information och service i tillgängliga och användbara format för personer med funktionsnedsättning

Rätten att kommunicera - Communication Bill of rights ASHA (logopedförbundet USA) och NJC (8 intresseorganisationer)

American Speech-Language-Hearing Association (ASHA)
Making effective communication, a human right, accessible and achievable for all.

COVID-19 UPDATES: Find news and resources for audiologists, speech-language pathologists, and the public.
Latest Updates | Telepractice Resources | Email Us

NEWS

Last Chance to Submit Nominations for ASHA's Board of Directors

Register for Supervision of CFs Webinars on February 8 and 15

Why Aren't There Professionals in C

National Joint Committee for the Communication Needs of Persons With Severe Disabilities (NJC)

The purpose of the NJC is to advocate for individuals with significant communication support needs resulting from intellectual disability, autism, and/or motor limitation. The NJC is composed of representatives from eight organizations, and focuses on practice, and education. The NJC.

NJC members talk about challenges faced by individuals with severe disabilities. Read more about this video.

Värdefullt i AKK-arbetet

- Policyarbete
- Undervisning
- Stärka personerna, föräldrar och nätverk
- Tydliggör och konkretiserar rättigheterna
- Verktyg och stöd vid utformning av AKK – vokabulär och olika redskap - rättigheterna motsvarar kommunikativa funktioner
- Ca 2010 Inspirerade av ISAAC Norge ökade vi tillgängligheten: försåg med bildstöd och förenklade text
- Ledde till ökad användning – och efterfrågan!

Revision redan 2016 – nu ny bildstödsversion!

- nytt bildstöd – flertalet bilder
- mer tillgänglig text
- kompletterat innehåll, 2 bildpunkter

Uttrycka värderingar och känslor

- Tillagt – främst det som saknats
- Viktigt – en rättighet – tänk uttrycksfrihet I FNs konventioner
- Samtalsmatta viktig metod
- Bildsamt – material för samtal om våldsutsatthet – Darts webb

Få använda mitt kommunikationssätt hela tiden

Ha fungerande kommunikationshjälpmedel

- Är egentligen en punkt i originalversionen och den förra – vi har valt att ha bildstöd för de två olika delarna i denna punkt. Båda sidorna på myntet!
- Alldeles för ofta det ena eller andra inte funkar – att hjälpmedlen ligger i ryggsäcken respektive att de inte funkar eller inte uppdateras och fylls på så att personen kan utvecklas. Behövs med stöd till nätverket!

Få veta vad som händer omkring mig

- Viktigt lyfta förståelseaspekten – tappas ofta för AKK-användare – särskilt om man har hyfsat tal- särskilt vid kombination IF+autism - MEN alla personer med IF behöver bildstöd för att förstå (om än det går prata.....vanlig orsak till utmanande beteende

Bli lyssnad på och få svar även om svaret är nej

- Viktigt – vanligt att få fråga på vid handledning. I all välmening erbjuds ofta bara det man kan få ja på/tillåtas göra. Men tänk dig in – om du inte kan uttrycka det du egentligen vill göra – vad gör du? Alla har rätt att få ett nej – och lära sig att ta det. Vi måste inte alltid säga nej heller utan istället t ex berätta/ritprata NÄR man kan få möjlighet göra sin favvisgrej.

Be om det jag vill ha

- Begära sak/mat man vill ha – eller ngt man vill göra – eller person
- Första steget i flera metoder för kommunikationsträning/AKK. Tydligt och lätt – MEN tank på att INTE bara fokusera begära, utan parallellt andra funktioner som att kommentera och få kontakt – precis som hos typiskt utvecklade

Be om och få information

- Det vi är bäst på när det gäller AKK i Sverige?
- Viktigt – men får INTE vara det enda AKK-sättet.
- Får inte heller endast handla om dagens schema i skolan eller på DV. Finns så mkt som behöver informeras om och göras tydligt – även för personer med god begåvning/behov av mindre stöd 😊

Bli pratad med, inte om

- Detta är så lätt hänt.....
- Men viktigt att vi involverar barnet tidigt – om vi vill att det ska kunna ta plats som ungdom eller vuxen
- Också viktigt att lyssna till det som barnet säger

Bli tilltalad på ett respektfullt sätt

- Bädda för ett bra samtal
 - Miljö och kommunikationsstöd tillgängligt
 - Ge nödvändig tid
 - Bekräfta
- =responsiv kommunikation

Få insatser för att stötta min kommunikation

- Trots att vi lever i informations- och kommunikationssamhället är tyvärr resurserna för att habilitera eller rehabilitera dessa funktioner förhållandevis dåliga . FAST forskning visat att kommunikation är nära länkat till delaktighet och livskvalitet.
- Vi behöver arbeta mer med self advocacy mer i Sverige – lära sig mer om sin funktionsnedsättning och stödfunktioner. När det gäller kommunikation bygga mycket på nätverket.

Delta i samtal med meningsfullt innehåll

- Viktigt utgå från personens motivation, intressen och behov i vardagsaktiviteter och se till att personen kan kommunicera olika funktioner i dessa.
- Se till att personen exponeras för och har tillgång till ett rikt språk
- Vid flerspråkighet ge stöd för användning av och utveckling på alla språk, särskilt modersmålet.

Vara i en kommunikativ miljö

- Tillgänglighet är en rättighet i stater som undertecknat funktionsrättkonventionen
- Universell utformning är något som ska eftersträvas – utesluter ändå inte individuell anpassning
- Hjälper alla!

Säga nej

- Kommer tidigt i utvecklingen – viktigt att inkludera i systemet – tolka hos de på tidig nivå och bekräfta. Ev dokumentera i kommunikationspass: film eller foto
- Respektera – viktigt att ha med i livet och som vuxen

Säga vad jag tycker

- Ny bild och funktion – viktigaste ändringen!
- Rättighet enligt konventioner
- Vokabulär och metodik för detta viktigt. Samtalsmatta eller Talking Mats evidensbaserat redskap

Få möjlighet att välja

- Detta har vi också varit duktiga på – MEN ofta väldigt begränsade val – och bara val som går att uppfylla.
 - Också viktigt att börja med tidigt och respektera
 - Ge tillgång till rika och fulla val (när det går i alla fall)
- Dock: att kunna välja ingen förutsättning för kommunikation

Få samspela med andra

- Det viktigaste för oss människor
- Vi har varit ganska dåliga på detta
Behöver ge mer stöd för
kommunikation med kompisar, att
kommunicera i grupp med andra –
forskning visar att barn och unga
med kommunikationssvårigheter
främst kommunicerar med vuxna.
Främst intar en svarande roll.
- t ex samlingen – ändra – nu
kommunikation barn-vuxen en i
taget

Här hittar du dokumentet Rätten att kommunicera

[https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/su1326-771305061-800/native/Ratten att kommunicera bildversion.pdf](https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/su1326-771305061-800/native/Ratten%20att%20kommunicera_bildversion.pdf)

